

Usnesení Nejvyššího soudu ČSR ze dne 29.02.1972, sp. zn. 6 Co 392/71, ECLI:CZ:NS:1972:6.CO.392.1971.1

Číslo: 60/1972

Právní věta: Pro výši vdovského důchodu po účastníku odboje je rozhodná výše důchodu, na který by měl zemřelý účastník odboje nárok v době smrti. Výše vdovského důchodu, jenž byl vdově po účastníku odboje dosud přiznán, a základ, z něhož byl tento důchod vyměřen, nemají význam pro posouzení výše vdovského důchodu se zřetelem na důchodové nároky zemřelého účastníka odboje podle úpravy obsažené v zákoně č. 161/1968 Sb.

Soud: Nejvyšší soud České soc. rep.

Datum rozhodnutí: 29.02.1972

Spisová značka: 6 Co 392/71

Číslo rozhodnutí: 60

Číslo sešitu: 8

Typ rozhodnutí: Usnesení

Hesla: Důchod, Důchod invalidní hornický, Důchod sirotčí, Námitky v civilním právu, Odpor, Odvolání, Opravné prostředky řádné, Sociální zabezpečení

Předpisy: 99/1963 Sb. § 221 odst. 1 písm. a) 101/1964 Sb. § 107b

čl. IV odst. 5 106/1971 Sb.

§ 107f odst. 3

§ 107g odst. 2 161/1968 Sb. čl. IV odst. 3 písm. a)

Druh: Rozhodnutí ve věcech občanskoprávních, obchodních a správních

Sbírkový text rozhodnutí:

Č. 60/1972 sb. rozh.

Pro výši vdovského důchodu po účastníku odboje je rozhodná výše důchodu, na který by měl zemřelý účastník odboje nárok v době smrti.

Výše vdovského důchodu, jenž byl vdově po účastníku odboje dosud přiznán, a základ, z něhož byl tento důchod vyměřen, nemají význam pro posouzení výše vdovského důchodu se zřetelem na důchodové nároky zemřelého účastníka odboje podle úpravy obsažené v zákoně č. 161/1968 Sb.

(Usnesení Nejvyššího soudu ČSR z 29. 2. 1972, [6 Co 392/71](#))

Úřad důchodového zabezpečení v Praze rozhodnutím z 28. 7. 1971 upravil podle zákona č. 161/1968 Sb. vdovský důchod navrhovatelky od 2. 3. 1971 na částku 840 Kčs měsíčně (kromě zvláštního

přídavku 50 Kčs). Vdovský důchod byl upraven na základě zhodnocení odbojové činnosti zemřelého manžela navrhovatelky v trvání 6 roků a 316 dnů a jeho zařazení do I. skupiny účastníků odboje, přičemž Úřad důchodového zabezpečení vycházel z předpokladu, že důchod zemřelého manžela ani po zvýšení za dobu odbojové činnosti nedosáhl zákonem stanoveného minima 1400 Kčs; vdovský důchod byl proto navrhovatelce přiznán ve výši odpovídající 60 % této částky, tj. 840 Kčs měsíčně. V tomto rozhodnutí bylo dále uvedeno, že 60 % zvýšení z částky, která by za odbojovou činnost náležela k důchodu jejího manžela, navrhovatelce nenáleží, neboť vdovský důchod byl jí přiznán v 100 % výši odpočivných platů zemřelého manžela, tedy ve výši, v jaké by manžel pobíral důchod při splnění nároku na důchod. Uvedenému rozhodnutí z 28. 7. 1971 předcházelo rozhodnutí z 12. 3. 1969, jímž byl upraven vdovský důchod navrhovatelky od lednové splátky 1969 částkou 761 Kčs měsíčně (kromě zvláštního přídavku 55 Kčs) a zvýšení za 3 roky odbojové činnosti zemřelého manžela navrhovatelky v částce 216 Kčs (60 z částky 360 Kčs), úhrnem tedy ve výši 1032 Kčs měsíčně.

Proti rozhodnutí Úřadu důchodového zabezpečení z 28. 7. 1971 podala navrhovatelka opravný prostředek, jímž se domáhala jeho zrušení s tím, že jí mělo být přiznáno k dosavadnímu vdovskému důchodu ve výši 761 Kčs zvýšení odpovídající 60 % z částky 840 Kčs, která by jejímu manželovi jako účastníku odboje I. skupiny náležela za 7 roků odbojové činnosti. Poukazovala na to, že postup při úpravě jejího vdovského důchodu vyjádřený v rozhodnutí z 12. 3. 1969 byl správný, a jestliže dodatečně bylo zjištěno, že zemřelý manžel vykazuje 7 roků odbojové činnosti, nikoliv jen 3 roky, náleží jí 60 % zvýšení k vdovskému důchodu nikoliv z částky 360 Kčs, tj. 216 Kčs, nýbrž z částky 840 Kčs, tedy 504 Kčs měsíčně.

Krajský soud v Plzni vyhověl opravnému prostředku navrhovatelky a rozhodnutí Úřadu důchodového zabezpečení zrušil. Vzhledem k tomu, že manžel navrhovatelky byl 2. 2. 1945 popraven a vdovský důchod (vdovská penze) byl navrhovatelce svého času přiznán podle ustanovení § 6 odst. 1 bod 6 dekretu č. 53/1945 Sb., tj. ve výši

100 % jeho pensijní základny, takže výše vdovského důchodu navrhovatelky nebyla odvozena z výslužného (odpočivného platu), který by příslušel jejímu manželovi, nelze podle názoru soudu prvního stupně použít důsledně ustanovení článku IV odst. 5 zákona č. 161/1968 Sb., podle něhož vdovský důchod činí 60 % důchodu, na který by zemřelý manžel měl nárok podle ustanovení předchozích odstavců článku IV citovaného zákona. Soud prvního stupně měl za to, že při nedostatku podrobnější zákonné úpravy této otázky je třeba v daném případě vycházet z vdovské penze, jak byla její výše bez ohledu na výši výslužného stanovena dekretem č. 53/1945 Sb., popřípadě z úhrnu této vdovské penze a vdovského důchodu podle zákona č. 164/1946 Sb., a k tomu podle obdoby ustanovení článku IV odst. 5 zákona č. 161/1968 Sb. přiznat zvýšení podle ustanovení § 107f odst. 3 zákona č. 101/1964 Sb. ve znění zákona č. 161/1968 Sb. ve výši 60 % z částky 120 Kčs za každý započatý rok odbojové činnosti. Takto dospěl pak soud prvního stupně k závěru, že k vdovskému důchodu v částce 761 Kčs nutno navrhovatelce přiznat zvýšení v částce 504 Kčs, která představuje 60 % zvýšení náležející zemřelému manželovi navrhovatelky za odbojovou činnost po dobu 7 roků po 120 Kčs ročně a k tomu ještě zvláštní přídavek k důchodu podle článku I zákona číslo 161/1968 Sb.

V odvolání proti tomuto usnesení odpůrce navrhuje jeho zrušení s odůvodněním, že vdovský důchod navrhovatelky činí jen 1033,20 Kčs a zvláštní přídavek 59 Kčs, tedy úhrnem 1092 korun měsíčně, a že na tuto částku bude dodatečně vdovský důchod upraven namísto 840 Kčs, přiznaných přezkoumávaným rozhodnutím. Výtku nesprávného právního posouzení věci odůvodňuje odpůrce poukazem na to, že ustanovení článku IV odst. 5 zákona č. 161/1968 Sb., podle něhož se vdovský důchod určí ve výši 60 % z důchodu, který by po úpravě podle tohoto zákona náležel manželovi žadatelky o důchod v době jeho smrti, se týká i důchodů napadlých před 1. 1. 1957, jímž byl také důchod manžela navrhovatelky popraveného nacisty dne 2. 2. 1945. Podle výměru Zemského velitelství SNB v P. z 11. 4. 1947 příslušely by zemřelému manželovi navrhovatelky od 1. 7. 1946 ke

dni smrti zaopatřovací platy v roční výměře 100 % penzijní základny včetně zvláštního ročního přídatku, tj. ročně 40 920 Kčs ve starých penězích a po přepočtení v nových penězích 8182 Kčs (682 Kčs měsíčně); spolu se zvýšením po 120 Kčs za 7 roků účasti v odboji by jeho důchod činil 1522 Kčs. Vdovský důchod navrhovatelky po úpravě podle článku IV odst. 5 zákona č. 161/1968 Sb. činí tedy 60 % uvedené částky, tj. 913,20 Kčs. Po zvýšení podle zákona č. 106/1971 Sb. o částku 120 Kčs a se zvláštním přídatkem k důchodu v částce 59 Kčs má být navrhovatelce přiznán důchod ve výši 1092 korun měsíčně; odpůrce proto uváděl, že na tuto částku bude dodatečně důchod navrhovatelky upraven.

Navrhovatelka ve svém vyjádření k odvolání navrhl, aby usnesení soudu prvního stupně bylo potvrzeno. Uváděla, že kdyby se ustanovení článku IV zákona č. 161/1968 Sb. měla týkat i důchodů napadlých před 1. 1. 1957, pak by se vdovský důchod měl vypočítat nejen ze 100 % penzijní základny 37 320 Kčs a ze zvláštního ročního přídatku 3600 Kčs, ale také z činovného a z přídatků podle dekretu č. 58/1945 Sb. a zákona č. 159/1945 Sb., což by činilo cca 900 Kčs měsíčně a nikoliv jen 682 Kčs. Poukazuje dále na to, že se její dosavadní vdovský důchod skládá z vdovské penze, přiznané podle dekretu č. 53/1945 Sb. a z vdovského důchodu, přiznaného podle zákona č. 164/1946 Sb. o péči o vojenské a válečné poškozence, a že sloučením těchto dvou důchodů nezanikl její nárok na vdovský důchod (zaopatřovací požitky) podle zákona č. 164/1946 Sb.

Nejvyšší soud ČSR zrušil usnesení soudu prvního stupně a věc mu vrátil k dalšímu řízení a k novému rozhodnutí.

Z odůvodnění:

Podle ustanovení článku IV odst. 5 zákona č. 161/1968 Sb. činí vdovský důchod po účastníku odboje 60 % důchodu, na který by měl účastník odboje nárok podle předchozích odstavců citovaného zákonného ustanovení. V projednávané věci manžel navrhovatelky zemřel 2. 2. 1945, a je proto třeba zabývat se tím, na jaký důchod by zemřelý manžel navrhovatelky měl nárok podle ustanovení článku IV odst. 3 citovaného zákona. Podle něho dopadají na fiktivní důchodový nárok zemřelého manžela ustanovení § 107b, § 107f odst. 3 a § 107g zákona č. 101/1964 Sb. /1/ To znamená, že důchod, na který by měl zemřelý nárok v době smrti, se zvyšuje za každý započatý rok odbojové činnosti v I. skupině o 120 Kčs. Minimální důchod 1400 Kčs měsíčně podle ustanovení § 107g odst. 2 zákona č. 101/1964 Sb. by přicházel v úvahu pouze tehdy, kdyby důchod zemřelého manžela navrhovatelky tohoto minima nedosahoval. Z takto zjištěného důchodu se pak stanoví nový vdovský důchod, jenž činí 60 %, a to bez ohledu na to, zda původní vdovský důchod byl vyměřen v jiné procentní výši. Je ovšem pravda, že kdyby nově vypočtený vdovský důchod byl nižší než důchod, který vdova pobírala dosud, ponechal by se jí dosavadní důchod, protože by to bylo pro ni výhodnější.

V projednávané věci je tedy nerozhodné, že vdovská penze byla navrhovatelce původně přiznána podle dekretu č. 53/1945 Sb. ve výši 100 % penzijní základny zemřelého manžela. Výše vdovského důchodu navrhovatelce dosud přiznaného nemá tedy význam pro posouzení výše důchodu, na který by měl její zemřelý manžel jako účastník odboje I. skupiny nárok podle úpravy obsažené v zákoně č. 161/1968 Sb. Rozhodná je výše důchodu, na který měl zemřelý manžel nárok v době smrti. Půjde tedy o přezkoumání správnosti tvrzení odpůrce v odvolání, že zaopatřovací platy ke dni úmrtí manžela navrhovatelky činí měsíčně 682 Kčs. Nelze proto přisvědčit soudu prvního stupně, pokud má za to, že nebyl-li vdovský důchod navrhovatelky odvozen z výslužného jejího manžela, nelze důsledně použít ustanovení článku IV odst. 5 zákona č. 161/1968 Sb., když ve výši vdovského důchodu se nemohl projevit případný výhodnější zápočet doby odbojové činnosti podle článku IV odst. 3 písm. a) citovaného zákona. Stejně tak nelze navrhovatelce dáti za pravdu, pokud ve svém vyjádření k odvolání mimo jiné dovozuje, že při novém přepočtu fiktivního důchodu jejího manžela by se nemělo vycházet jen z penzijní základny 37 320 Kčs a ze zvláštního ročního přídatku 3600 Kčs, ale také z přídatků vyplývajících z ustanovení dekretu č. 58/1945 Sb. a zákona č. 159/1949 Sb.

Navrhovatelka přehlíží, že tyto platové úpravy neměly zpětnou účinnost a nemohly se proto nikterak dotýkat penzijní základny, jaká byla ke dni úmrtí jejího manžela. Pro novou úpravu vdovského důchodu navrhovatelky, který jí náleží po zemřelém manželovi, přichází tedy v úvahu zjištění výše důchodu zemřelého manžela, na který měl nárok v době smrti, a zvýšení, které činí za 7 roků odbojové činnosti po 120 Kčs, tj. 840 Kčs; nový vdovský důchod navrhovatelky činí 60 % uvedených dvou složek důchodu jejího zemřelého manžela.

Z obsahu spisu vyplývá, že součástí vdovského důchodu, který navrhovatelka k 1. 1. 1969 pobírala v částce 761 Kčs měsíčně, je též vdovský důchod (zaopatřovací požitky) přiznaný jí podle zákona č. 164/1946 Sb. v částce 120 Kčs. Proto je zapotřebí, aby věc byla posuzována též z hlediska ustanovení § 107a a § 122 zákona č. 101/1964 Sb. (srov. též § 81 odst. 2 zákona č. 55/1956 Sb. a § 4 odst. 1 písm. b) a odst. 2 vyhlášky č. 1/1957 Ú. l.). Bude proto třeba, aby se odpůrce v tomto směru vyjádřil; půjde tu o objasnění otázky, zda podmínky nároku na uvedené zaopatřovací požitky podle zákona č. 164/1946 Sb. trvají i nadále, případně z jakého důvodu nebylo k nim přihlédnuto v přezkoumávaném rozhodnutí.

Pro správné posouzení věci je tedy zapotřebí zjistit důchod, na který by měl zemřelý manžel navrhovatelky nárok v době smrti.

Bylo proto podle ustanovení § 221 odst. 1 písm. a) o. s. ř. usnesení soudu prvního stupně zrušeno a věc vrácena k dalšímu řízení a k novému rozhodnutí.

1) úplné znění tohoto zákona se změnami a doplňky bylo vyhlášeno pod č. 5/1972 Sb.